

Фердинандъ е отговорилъ следъ три дена: 1) че е „неприятно изненаданъ и дълбоко опечаленъ отъ постъпката на великия везиръ“ да иска миръ; 2) че, като вождь на победоноснитѣ и неустрашими български войски, отъ „името и честта на нашето отечество, той е принуденъ да забрани на правителството да съобщи предложението на великия везиръ на нашитѣ съюзници“; 3) до като той не говори съ командиритѣ на войската, „не трѣбва да се правятъ никакви постъпки“; 4) никой не може „да се противопостави на желанието на една 300,000 армия“!

Правителството въ своето прекалено и, въ случая, съвсемъ неоправдано и гибелно за страната раболепие, губи три благословени дена, за да получи горнитѣ редове, за никого необясними. То можеше да почне размѣна на мисли съ съюзницитѣ, да ги застави да кажатъ бърже своитѣ условия и да назначатъ своитѣ делегати, но то мълчи и чака. Въ нозетѣ на довчера загубеното въ историята племе пада падишахътъ на османското царство и проси миръ. Само велика Русия е постигала подобни успѣхи, само нейната войска красятъ подобни звезди — за нанесени победи. Отъ това, именно, Фердинандъ е дълбоко опечаленъ. Армиитѣ на до скоро мощната турска раса — отъ които цѣла Европа се страхуваше преди две седмици, че ще погроматъ съюзницитѣ — бѣха смазани, попилѣни, сметени къмъ гърлата на дветѣ морета и очудениятъ свѣтъ наблюдаваше какъ всѣки моментъ, по примѣра на древна Византия — стариятъ везиръ ще напусне двореца и ще наведе глава. Отъ това, именно, Фердинандъ е безкрайно огорченъ!

Цѣлиятъ свѣтъ приказваше за миръ! Кой може да спре Турция и Русия — чрезъ която се врѣчи молбата на султана — или любопитния европейски печатъ да протърбятъ по всички страни, че е направено такова предложение? Не, Фердинандъ не позволява да се говори по него.

Когато нашата армия, следъ необикновеното изтощение въ четиридневни сражения, заприличала на сѣнка отъ усиленни маршрути и косена отъ холера, очакваше малко спокойствие за възстановяването на своитѣ сили; когато тя долавяше съ разума и съ своя инстинктъ, че всѣка нова операция ще бѣде крайно вредна за страната, Фердинандъ я издига, като застрашителенъ факелъ срещу кабинета, който можелъ да ѝ попрѣчи да влѣзе въ Цариградъ.

Следъ като разбра, че и командуващитѣ нашитѣ войски намиратъ претъпно и безумно да се отхвърля едно предложение за миръ, той отговаря. Но Фердинандъ дава на правителството единъ ограниченъ мандатъ за работа, понеже иска да си запази свободата да извърши едно фатално безумие. Той телеграфира на 1 ноемврий: 1) може да се размѣнятъ мисли съ съюзницитѣ по предложението, но да не се взиматъ никакви ангажименти; 2) на везира ще се съобщи, че водимъ разговори съ нашитѣ съюзници; 3) Турция трѣбва да ни съобщи какви сж нейнитѣ условия за преговоритѣ, които предлага. — А това значи: Турция ще почака споразумението между балканскитѣ съюзници; ние ще почакаме нейнитѣ условия. Тя следъ това ще почака да ги обсъдимъ и ще ѝ съобщимъ въ последствие: можемъ ли да преговаряме съ нея за примирие и миръ. За сега, обаче, военнитѣ действия, ще продължаватъ; ние не приемаме прекращаването имъ.

Въ коя война отъ победения, който е капитулиралъ, е изисквано предварително той да представи условия за преговори; не това ли е, именно, привилегия на победителя—да каже и наложи своята дума — не ще засѣгаме. Намѣсто да е била използвана всѣка секунда за представяне на главнитѣ наши искания за спирането на военнитѣ действия и да се откриятъ веднага разискванията за миръ, правителството продължи да проявява своята необяснима благосклонностъ къмъ пакостнитѣ замисли на Фердинанда. Така то му даде възможностъ да подготви едно отъ най-голѣмитѣ условия за нашата катастрофа. То не само, че не взема енергично и изцѣло въ ржката си дѣлото на мира — да съобщи на Турция, че почва преговоритѣ; че по-нататъшнитѣ